

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque
Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

xxv. De duratione, & absoluteione a sententijs Bullae Caenae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

turbantes. Septimò, Retinentes. Octauò, Præſumentes vexare dictas terras, loca, & ſupremam iuriſdictionem temporalem in eiſdem terris, quæ ad Romanum Pontificem mediatè, vel immediatè ſpectant. Perſonæ acceſſoriæ ſunt. Primò, Adhærentes. Secundò, Fautores. Tertio, Deſenſores. Quarto, dantes auxilium. Quintò, dantes conſilium. Sextò, dantes quomodolibet fauorem circa aliquid prædictorum.

3 Terra vetò, loca & ciuitates, quæ in hoc Canone protegentur, ſunt iſtæ. Primò, Alma Vrbs. Secundò, Regnum Sicilia. Tertio, Inſula Sardinia. Quarto, Inſula Corſica. Quintò, Terra citrà Pharus, Sextò, Patrimonium Beati Petri in Thuſcia, Septimò, Ducatus Spoletanus. Octauò, Comitatus Venuſinus. Nonò, Comitatus Sabinenſis. Decimò, Marchia, Anconitana, Vndecimò, Maſſa Trebaria. Duodecimo, Romandiola. Decimotertio, Campania. Decimo quarto, Maritimæ Prouinciæ, illarumque terræ, & loca. Decimoquinto, Terræ ſpecialis Commiſſionis Arnulphorum. Decimoſexto, Bononia. Decimoſeptimo, Caſena. Decimoòctauo, Ariminum. Decimonono, Beneuentum. Vigefimo, Peruſum. Vigefimo primo, Auenio. Vigefimo ſecundo, Ciuitas Caſtelli. Vigefimo tertio, Tudertum. Vigefimo quarto, Ferraria. Vigefimo quinto Clomacum, quæ duæ hoc anno 1598. ad dominium Sedis Apoſtolice redierunt. Vigefimo ſexto, Aliæ terræ, Ciuitates, & loca Romanæ Eccleſiæ mediatè, vel immediatè ſubiecta. Vigefimo ſeptimo, Iura eiſdem Eccleſiæ Romanæ. Vigefimo octauo, ſuprema iuriſdictione Romanæ Eccleſiæ in prædictis Ciuitatibus terris, ac locis.

4 Continet autem hic Canon, vt ex verbis ipſis colligi poſſit, tres partes, Quarum prima eſt contra eos, qui terras, loca, & Ciuitates. Secunda contra eos, qui iura. Tertia eſt, contra eos, qui ſupremam Iuriſdictionem ad Romanam Eccleſiam pertinentem modis ſupradictis offendunt. Ex quibus duæ priores antiquiſſimæ ſunt a temporibus ſaltem Martini V. vt in Bulla cænæ eiſdem habetur apud S. Anton. par. 3. tit. 25. c. 72. & Sylueſt. verbo, excommunicatione, 7. numero 75. excommunicatione trigefima. Tabiena verbo, excommunicatione, 6. §. Duodecimo, verſ. Nonus. & harum etiam meminit Caiet. in verbo, excom. ca. 17. Tertia vero recens eſt in Bulla cænæ, nec videre potui antiquiorem auctorem Iulio Papa III. in cuius Bulla hæc etiam habetur, vt videre eſt apud Martin. Ledem. 2. 4. q. 26. art. 3. pag. 357. col. 2.

5 Iura verò Romanæ Eccleſiæ hoc loco intelliguntur iura temporalia, non autem ſpiritualia; Nam ſpiritualibus ſufficienter ſuperius prouiſum eſt. Similiter etiam ſuprema iuriſdictione de temporali intelligitur. Et excommunicantur non ſolum qui inuadunt prædictas terras, vel iura, vel occupant ſupremam iuriſdictionem, ſed etiam qui perturbant, & hoc ſiue domeſtici ſint ciues, & incolæ, ſiue externi; Solet autem huiusmodi inuaſio, aut occupatio accidere in quibusdam capitalibus inimicitijs, (quantum attinet ad ciues domeſticos) præſertim quando Ciuitates in duas partes ſunt diuiſæ, & vna intus, altera verò extra Ciuitatem degit, & illa pars, quæ foris manet armata manu irruit in Ciuitatem. Idem etiam contingere ſolet in Ban- nitis, quando collecta aliqua magna manu, in loca, terras, & Ciuitates irruunt. Quibus addo perturbationem fieri poſſe non ſolum potentia, & armis, ſed etiam fraude, & dolo, vnde probabile eſt etiam eos, qui dolo, & fraude perturbant, in hanc etiam cenſuram incidere. Et de ſecunda parte Bullæ cænæ hæcenus dictum ſit.

TERTIA PARS BULLÆ.

De Duratione, & Abſolutione a ſententijs Bullæ cænæ. Cap. XXV.

S Y M M A R I V M.

1 Bulla cænæ Domini quouſque durare cenſetur.

2 Bulla cænæ, ne cum vita Pontificis expiret, quis primo inſtituerit.

3 Abſoluere ab excommunicationibus in Bulla cænæ contentis, nemo (excepto mortis articulo) niſi Summus Pontifex poteſt.

4 Abſolutus in articulo mortis a cenſuris Bullæ cænæ, quæ cautionem præſtare debeat.

5 Præſentia Religioſorum, quantum ad abſolutionem excommunicationum, quæ in Bulla cænæ Domini continentur, reuocata ſunt.

6 Abſoluere ab excommunicationibus in Bulla cænæ contentis præſumentes excommunicationem incurrunt.

7 Excommunicatione, quam abſoluentes a cenſuris Bullæ cænæ incurrunt, Summo Pontifici non eſt reſeruatæ.

8 Abſolvens a cenſuris in Bulla cænæ contentis, vt excommunicationem incurrat, quid requiritur.

9 Abſolutio generalis alicui a Summo Pontifice data, ei quæ in ſententijs Bullæ cænæ incidit, non prodeſt.

10 Præſentia quibuscuſque, & quomodocumque conceſſa, ne per Sedem Apoſtolicam excommunicari poſſint, quæ ad effectum ſententiarum Bullæ cænæ reuocantur.

11 Præſentia quæcuſque, quatenus contraria ſunt eiſ, quæ in Bulla cænæ continentur, reuocata ſunt, non minus ac ſi tenores eorum omnium de verbo ad verbum exprimerentur.

12 Prælati omnes Bullam cænæ ſub pænâ peccati mortalis publicare tenentur.

13 Confeſſarij omnes trãſumptum literarum Bullæ cænæ, pœnes ſe habere debent.

Tertia Bullæ Pars varias Clauſulas continet, Quarum Prima eſt:

1 Volentes præſentes noſtros proceſſus, ac omnia, & quæcuſque bis literis contenta, quouſque alij huiusmodi proceſſus a nobis, aut Romano Pontifice pro tempore exiſtente ſiant, aut publicentur, durare, ſuoſque effectus omnino ſortiri.

2 Addita eſt hæc particula a recentioribus Pontificibus, non enim reperitur in Bullis Antiquis ante Pium V. per quam particulam licet non perpetuetur Bulla hæc ad modum iuris, prouidetur tamen, ac ſtatuitur, ne expiret cum vita Pontificis, aut etiam ne expiret, ſi forte aliquando Pontifex aliqua cauſa videnti, vel negotio aliquo ita impeditus ſit, vt proceſſum nouum condere nequeat.

Secunda Clauſula his verbis continetur:

3 Ceterum a prædictis ſententijs nullus per alium, quantum per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtitæ abſolui poſſit, etiam per ſententiam quorūcuſque facultatum, & indulgentiarum quibuscuſque perſonis Eccleſiaſticis, ſecularibus, & quorūcuſque ordinibus, etiam Mendicantium, ac Militiarum Regularibus, etiam Episcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipſiſque ordinibus, & eorum Monafterijs, Conuentibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegijs, Confratemitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & locis pijs, necnon laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia ſuſgentibus, per nos, & dictam Sedem, ac cuiuſcuſque Concilij decretis, verbis, literis, aut alia quacumque ſcriptura in genere, & in ſpecie conceſſorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum, niſi in eis etiam caſus præſentibus literis expreſſi comprehendantur.

4 Clauſula hæc antiquiſſima eſt in Bulla cænæ a temporibus Martini V. vt conſtat ex Bulla cænæ eiſdem apud S. Anton. 3. par. tit. 25. c. 72. & Sylueſt. in verbo, excommunicatione, 7. numero 76. excommunicatione 31. Cautio autem reſeruatæ

quifque ad obtinendam absolutionem a censuris Bullæ cœnæ in articulo mortis debet esse de satisfaciendo, scilicet, parti læsæ & offensæ; & de stando mandatis Ecclesiæ, quod respicit ipsam adificationem, & obedientiam debitam ipsi Ecclesiæ, cuius mandata violauit. Cautio autem hæc debet esse sufficiens, id est, cum pignore, vel fideiussore, si eam dare potest, sin minus, dare debet eam, quam potest saltem iuratoriam, iuxta notata per glos. penult. in Clem. 1. §. verum, de hæret. & Card. ibidem, quæst. 4. & Felin. in cap. pastoralis, §. præterea, de offic. ordin. & Nau. in Man. cap. 27, num. 48. & num. 72. vers. Declaratio prima. & Alphonsus Viualdus, in expositione Bullæ cœnæ num. 133, cum ad impossibile nemo teneatur, l. impossibile, ff. de reg. iur. Quo etiam in loco addit Nau. eum, qui potest satisfacere ante mortem, sed non commode, id est, non nisi notabiliter vilius vendendo bona sua, si possit differri abique magno damno alieno, nõ teneri nisi ad dandam cautionem sufficientem, quod satisfaciatur primo quoque tempore, & faciunt, quæ idem Nau. in Man. cap. 17, num. 56. & num. 57. tradit, & est communis DD. in materia restitutionis. Quibus addo, quod si aliquando accedat confessarius ad absoluedum ægrotum, & ægrotus esset in extremis, ita vt non possit istam cautionem præstare, nec etiam iuratoriam, eo casu, non solum penitentem illum sine vilo scrupulo absolueret potest, sed etiam debet, quia talis cautio solum requiritur, quatenus possibilis est, & non aliter.

¶ Illud demum circa hanc Clausulam obseruandum est, per eam reuocari quæcunque priuilegia concessa cuius ordinis etiam Mendicantium &c. absoluedi ab omnibus censuris, ita, vt locum non habeant quantum ad istas censuras Bullæ cœnæ, sicut nec quæcunque indulta, vel priuilegia etiam per viam contractus, vel remunerationis quibuscunque laicis etiam Imperiali, vel Regali Excellentia fulgentibus, concessa, quoad hæc illis prodesse possunt, vt rectè Nauar. in Manual. cap. 27. numero 72. in fin. annotauit.

Tertia Clausula est huiusmodi.

¶ Quod si forte aliqui contra tenorem præsentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumserint, eos excommunicationis sententia inmodamus, grauius contra eos spiritualiter, & temporaliter, prout expedire noverimus, processuri.

Hæc etiam Clausula antiquissimis temporibus in Bulla cœnæ fuit, vt patet in Bulla cœnæ Martini V. apud S. Anto. 3. par. tit. 2. cap. 72. in cuius processu, sicut etiam in Bulla cœnæ Iulij Papæ III. apud Martin. Ledesm. 2. 4. q. 26. art. 2. pag. 357. col. 3. præter sententiam excommunicationis, etiam alia pœnæ contra confessores ab istis censuris absoluedos statuta erant. Si quidem illis prædicationis, lectionis, administrationis Sacramentorum, & audiendæ confessionis officia interdicta erant, quæ pœnæ in Bullis recentioribus omissa sunt, & solum excommunicationis pœnæ apposita est, vt constat.

¶ Circa hæc autem excommunicationem, quæ incurritur absoluedo a prædictis in Bulla cœnæ contentis, quamuis Caiet. in verbo, excommunicatio, cap. 77. in fine, dicat, eam etiam Sedi Apostolicæ reseruata esse, tum ex vi Extrauag. Sixti IV. quæ incip. *Et si Dominici, de pœn. & remiss. in commissibus*, tum ex vi Bullæ cœnæ, ex qua secundum Caiet. eodem modo reseruata est, quo ceteræ sententiæ ipsius Bullæ cœnæ, quæ sententia fuit aliquando vera. Nam de Extrauagan. Sixti IV. *Et si Dominici* patet, Et de Bulla cœnæ. Felin. in capit. pastoralis, §. præterea, col. 2. de offic. ordin. refert hanc excommunicationem ex absolutione incurram, reseruata fuisse in Bulla cœnæ per Paulum II. cuius etiam sententiæ olim fuit Syluest. in verbo Absolutio 1. num. 10. & eam inter recentiores tenent Alphonsus Viualdus in expositione Bullæ cœnæ, num. 140. & Toletus in expositione eiusdem Bullæ, §. ultimo. Nihilominus tamen in antiquioribus Bullis cœnæ reseruata non fuit, vt patet ex Processu cœnæ Martini V. apud S. Anton. 3. par. tit. 2. §. 72. sed neque in Bullis cœnæ nostri tempo-

ris reseruata est, vt patet ex Bulla cœnæ Iulij Papæ III. apud Martin. Ledesm. 2. 4. q. 26. art. 2. pag. 357. col. 3. & ex Bulla Gregorij XIII. apud Nau. in Man. c. 27. num. 73. neque in hac Bulla Clementis VIII. vt constat, & probari potest. Quia hæc sententia additur ad hanc Bullam post reseruatum iam factam in Clausula præcedenti, vnde reseruatio illa solum ad casus præcedentes, non autem ad sequentes extenditur, cum hoc non exprimitur. Neque obstat Extrauag. Sixti IV. quia reseruatio illa Sixti IV. facta fuit solum ad confessionalia prædicti Sixti IV. quæ iam diu expiratunt, vt tradunt Syluest. verbo, excommunicatio 7. num. 77. ex communicatione 32. & Tabiena, verbo excommunicatio 6. §. Tertiodecimo. & hanc sententiam amplexus est Nau. in Man. cap. 27. num. 73. vers. Secunda. & illum secutus est Sebastianus Medices, in Summa capital. peccatorum, tit. 9. quæstio. 78. num. 1. vnde ab hac excommunicatione, in absoluedo a reseruatis in Bulla cœnæ contentis incurfa ordinarius absolueret potest, qui ab excommunicationibus a iure, vel ab homine latis, & non reseruatis, absolueret valet.

¶ Obseruandum etiam est, ad hanc censuram incurramdam requiri, vt ex præsumptione, & temeritate quis absoluet ab his casibus Bullæ cœnæ, vt patet ex textu; Vnde, si quis confessarius ex ignorantia non crassa, obliuione, in aduertentia, vel alia simili de causa absolueret ab istis casibus, in censuram hanc non incideret, vt rectè notat Nau. vbi supra, num. 73. vers. Declaratio prima & faciunt, quæ in simili docet Caieta. verbo, excommunicatio, cap. 81. §. Circa hos septem, & expresse Alphonsus Viualdus in expositione Bullæ cœnæ numer. 138. & Sebastianus Medices, vbi supra tradunt.

Quarta Clausula talis est.

¶ Declarantes, ac protestantes quæcunque absolutionem etiam solemniter per nos faciendam, prædictos excommunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi prius a præmissis, cum vero proposito ulterius similia non committendi, destiterint; Ac quoad eos, qui cõtra Ecclesiasticam libertatem, vt præmittitur Statuta fecerint, nisi prius Statuta, Ordinationes, Constitutiones, Pragmaticas, & Decreta huiusmodi publicè reuocauerint, et ex Archiepiscopis, seu Capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri, & casari, ac nos de reuocatione huiusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari, quin etiam per huiusmodi absolutionem, aut quoscunque alios actus contrarios tacitos, vel expressos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam nostram, vel successorum nostrorum quantocunque tempore continuatam in præmissis omnibus & singulis, ac quibuscunque iuribus Sedis Apostolicæ, ac S. R. E. vndeunque, & quandocunque quæsitis, vel querendis, nullatenus præiudicare posse, aut debere.

¶ Continet hæc Clausula duplicem declarationem, seu protestationem: vna est, vt nulla generalis absolutio proficiat, qui in sententias Bullæ incurrerunt, nisi prius cum vero proposito ulterius similia non committendi ab his omnibus delictis destiterint. Altera est, vt neque per vllam absolutionem etiam Sedis Apostolicæ, neque per quoscunque actus contrarios tacitos, vel expressos, neque per tolerantiam, aut patientiam eiusdem sedis quantocunque tempore continuatam, præiudicetur vllatenus iuribus Sedis Apostolicæ. Quoad eos verò, qui Statuta contra libertatem Ecclesiasticam fecerint, dicitur eos nullatenus absolui posse, nisi huiusmodi Statuta contra Ecclesiasticam libertatem facta publicè reuocauerint, & de suis Capitularibus, id est, de libris, vbi hæc scripta sunt, ea deleuerint, & de tali reuocatione Summum Pontificem fecerint certiores, & simile decretum haberetur in capitu. Nouerit, de sentent. excommunicat. ab Honorio Papa III. editum, de quo Caietan. in verbo, excommunicatio, capit. trigésimo primo.

Quinta Clausula his verbis continetur.

¶ Non obstantibus priuilegijs, indulgentijs, & literis Apo-

Apostolicis generalibus, vel specialibus supradictis, vel eorum alicui, seu aliquibus alijs cuiuscunque ordinis, status, vel conditionis, dignitatis, preeminētia fuerint, etiam si, ut praeimitur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quavis Ecclesiastica, & mundana praevaldeant de iuritate, vel eorum Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, seu locis a praedicta Sede, ex quavis causa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, & sub quavis alia forma, & tenore, ac cum quibusuis Clausulis etiam derogatoriorum derogatorijs concessis, etiam continentibus quod excommunicari, anathematizari, vel interdicti non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de iudicio huiusmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus proprijs, cognominibus, & dignitatibus eorum mentionem, nec non consuetudinibus, etiam immemorabilibus ac praescriptionibus quantacunque longissimis, & alijs quibuslibet obseruantijs, scriptis, vel non scriptis, per quas contra hos nostros processus, ac sententias, quo minus includantur in eis se inuare valeant, vel tueri.

Per hanc Clausulam reuocantur, ut constat, omnia privilegia cuius concessa quocunque modo etiam per viam contractus, aut remunerationis, ne possint excommunicari etiam per sedem Apostolicam, nisi facta expressa mentione dicti privilegij; Quae privilegia non reuocantur simpliciter, sed solum ad effectum sententiarum huius Bullae, ita scilicet, ut praedicta privilegia illis non profint quo minus si aliquid fecerint in Bulla cenae prohibitum, in sententiam eiusdem Bullae incidant.

Hinc patet sine causa dubitasse Nau. in Man. c. 27. num. 71. vers. Secunda. An Iudices Galliarum, qui cognoscere, & iudicare solent Clericos super armorum delatione, & alijs quibusdam casibus, in censuram Bullae incidant, ubi has dubitandi rationes affert; Prima est. Quia huiusmodi privilegia per viam remunerationis concessa esse dicuntur. Secunda est, Quia privilegia haec sunt immemorabilia. Tertia est, Quia non sunt, nisi super causis, & criminibus leuioribus, vnde rem quasi dubiam iudicio Summi Pontificis relinquit. In qua re, si quidem dubitandum esset de Summi Pontificis intentione, recurrendum esse censuram ad iudicium Summi Pontificis. Quia tamen legislatoris mens, & intentio ex verbis eius colligenda est, non opus esse putari, ut quis pro huius rei, ac dubij solutione ad Summum Pontificem recurrat, quando quidem his verbis omnia huiusmodi privilegia se reuocasse summus Pontifex satis manifeste declarauit. Sed neque rationes Nauarii multum videntur, siquidem, ut communiter tradunt DD. in cap. Nouit, de iudicijs, & in cap. 1. de probatione, privilegia etiam per viam contractus, aut remunerationis concessa a supremo principe, ex absoluta sua potestate reuocari possunt, quamuis grauiorem reuocandi causam requirant, & dari ei potest aliquid aliud in recompensationem, & remunerationem, si is cui huiusmodi privilegia sunt concessa, hoc a summo Pontifice requirat. Immo vero Summus Pontifex non solum privilegia haec reuocare potest, sed etiam debet, si causa vrgens id expostulet.

Huiusmodi vero causae sunt, Primo si processu temporis aduertatur, vel ex amplitudine concessionis, vel ex malitia videntis, privilegium illud esse contra bonum commune. Secundo, Quando esset in praedictum alicuius tertij. Tertio, Quando esset in damnum praesertim spirituale ipsius privilegiati. Quarto, In quibuscunque casibus potest Supremus Princeps licite contractus inter duos priuatos rescindere, immo & privilegium a se concessum per viam contractus reuocare, ut constat, quia Supremus Princeps tenetur in conscientia prouidere bono communi, & proinde potestatem habet ad ea omnia facienda, quae vel bono communi necessaria sunt, vel quae eidem bono aduerfiantur. Est autem haec Clausula in Bulla cenae a temporibus Martini V. licet in eius processu apud S. Anton. par. 3. tit. 25. c. 72. expressa mentio non fiat privilegiorum concessorum per viam contractus, aut remunerationis, sicut nec eadem verba habentur in Bulla Iulij Papae III. apud Mar-

tin. Ledesin. 2. 4. quest. 26. art. 2. pag. 357. quae tamen apposta erant ad Bullam cenae Gregorij XIII. ut videre est apud Martin. Nau. in Man. cap. 27. num. 74. ut nimirum sit eundem Nauarum num. 71. vers. Secunda. de hac re dubitasse.

Secunda Clausula sic se habet.

11. *Quae omnia quoad hoc eorum omnium tenores, ac si ad verbum, nihil penitus omissio iusserentur, praesentibus pro expressis habentes penitus tollimus, & omnino reuocamus ceterisque contrarijs quibuscunque.*

Circa hanc Clausulam nihil aliud annotandum est, nisi quod eiusdem antiquitatis sit cum priori, & communiter in omnibus Bullis Apostolicis apponi solet.

Septima Clausula his verbis continetur.

12. *Ut vero praesentes nostri processus ad publicam omnium notitiam facilius deducantur, chartas, seu membranarum Processus ipsos continentes valuis Ecclesiae Sancti Iohannis Lateranen. & Basilice Principis Apostolorum de Vrbe appendi faciemus, ut ij, quos processus huiusmodi concernunt, quoad ad ipsos non peruenierint, aut quod ipsos ignorauerint, nullam possint excusationem praetendere, aut ignorantiam allegare, cum non sit verisimile, id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Insuper, de Processus ipsi, & praesentes literae, ac omnia, & singula in eis contenta, eo si aut notiora, quo in plerisque Ciuitatibus, & locis fuerint publicata, vniuersis, & singulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinarijs, & Praelatis vbi libet constitutis, per haec scripta committimus, & in virtute sanctae obedientiae districte praecipiendo mandamus, ut per se, vel alium, seu alios, praesentes literas, postquam eas receperint, seu earum habuerint notitiam semel in anno, aut si expedire viderint, etiam pluries in Ecclesijs suis, dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, solemniter publicent, & ad Christi fidelium mentes reducant, nuncient, & declarent.*

Prior pars huius Clausulae, solum continet publicationem huius Bullae per Summum Pontificem faciendam, ita, ut ad omnium notitiam perueniat. In secunda vero parte in virtute sanctae obedientiae Praelatis mandatur, ut in Ecclesijs suis, semel saltem in anno eandem Bullam publicari faciant. Hoc tamen praecipit non obligant Praelatos illos, qui potestate laica impediuntur, quo minus eam publicent, cum non solum frustra id attentarent, sed etiam non sine maxima perturbatione, & tumultu sepenumero id facere possent, quo casu non censetur ad illud obligari. Si quidem mens pia Summi Pontificis ad rem vel impossibilem, vel inutilem obligare non intendit.

Octaua Clausula talis est.

13. *Ceterum Patriarchae, Archiepiscopi, Episcopi, alijque locorum, Ordinarij, & Ecclesiarum Praelati, necnon Rectores, ceterique curam animarum exercentes, ac presbiteri seculares, & quorūvis ordinum Regulares ad audiendas peccatorum confessiones quavis auctoritate deputati, praesumptum literarum penes se habeant, easque diligenter legere, & percipere studeant. Volentes earundem praesentium transumptis, etiam impressis Notarij publici manu subscriptis, & sigillo Iudicis Ordinarij Romanae Curiae, vel alterius personae in dignitate Ecclesiastica constitutae munitis, eandem prorsus fidem in iudicio, & extra illud, ubi que locorum adhibendam fore, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si essent exhibitae, vel ostensa. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrae excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innovationis, innovationis, declarationis, protestationis, sublationis, reuocationis, commisionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.* Datum Roma

Roma, apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominice Millesimo quingentesimo nonagesimo septimo XIV. Kal. Aprilis, Pontificatus nostri Anno Septimo.

Hæc Clausula tres partes continet, in quarum prima habetur, vt quicumque audiunt confessiones apud se has literas habeant: In secunda agitur, de fide adhibenda exemplaribus Bullæ, dummodo adsint duæ conditiones: vna est, vt manu alicuius Notarij, publici subscriptum sit; Altera est, vt signata sit sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ: Tertia verò solum continet recapitulationem quandam omnium actuum per Summum Pontificem in hac Bulla cenzæ expressorum, & verbi gratia, excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innouationis, innodationis, declarationis, protestationis, sublationis, reuocationis, commissionis, mandati, & voluntatis, & eorundem confirmationem; cum adiectione indignationis Dei, & SS. Apostolorum Petri, & Pauli incurrendæ ab illis omnibus, qui cuius prædictorum assensu temerario contraire præsumserint. Et de excommunicationibus in Bulla cenzæ referuatis hæc dicta sufficiant: superest nobis in sequentibus de Excommunicationibus Summo Pontifici in iure referuatis tractare.

De Excommunicatione ex percussione Clerici incurfa. Cap. XXVI.

S V M M A R I V M,

- 1 Clericum, aut Monachum percurrens excommunicationem incurrit, a qua non nisi a Papa absolui potest.
- 2 Excommunicatio in Can. [Si quis suadente] 17. q. 4. contenta, quas personas, & quas actiones tam principales, quam accessorias comprehendat.
- 3 Excommunicatio maior, non nisi ob peccatum mortale incurritur.
- 4 Nomine [Clericorum] quinam intelligantur, quoad privilegium Canonis.
- 5 Nomine [Monachi], quinam comprehenduntur, quoad hoc, vt eos percurrens, excommunicationem incurrat.
- 6 Privilegia [Canonis] & [Fori] quas ob causas Clericis concessa sint.
- 7 Clericum excommunicatum percurrens, excommunicationem Papæ referuatam incurrit.
- 8 Clericus solum verbaliter depositus vtroque privilegio, scilicet, tam [Canonis] quam [Fori] gaudet.
- 9 Degradatus realiter privilegium [Canonis] & [Fori] amittit.
- 10 Ordinatus non baptizatus privilegio [Canonis] non gaudet, & qua huius sit ratio.
- 11 Nomine [Manus] intelliguntur etiam cetera corporis membra, & quare.
- 12 Clericum baculo, aut medio aliquo alio instrumento percurrens excommunicationem incurrit.
- 13 Clericum in custodia publica, vel priuata, aut etiam in domo detinens excommunicationem incurrit.
- 14 Clericum puluere aspergens, aut aqua, vel in illum conspuens, excommunicatus est.
- 15 Clerici de manibus aliquid vi auferens in excommunicationem incidit.
- 16 Clerici cingulum, quo cingitur, furtiuè tollens, aut nummos eius furto auferens, excommunicationem non incurrit, & quare.
- 17 Monialis abortum potione, vel pblebocomia procurans, in excommunicationem non incidit.
- 18 Clericum verberans iniuriôsè, quamuis consentientem, excommunicationem incurrit.
- 19 Clericus privilegio ordini Clericali, & non personæ con-

cesso renunciare nequit.

- 20 Clericus seipsum animo irato, & iniuriôsè percurrens excommunicatus est.
- 21 Clerico metum incutiens an, & quando in excommunicationem incidat.
- 22 Clericum capi, cædi, aut quouis modo iniuriôsè percurrens mandans, secuto effectu, excommunicatus est.
- 23 Clericum percurrens mandans, aut consulens, si postea peniteat, an, & quando excommunicationem incurrat.
- 24 Clerici percurrens non obstans, cum commodè possit, quando excommunicatus censetur.
- 25 Clerici percurrens, nomine suo factam, ratam habens in excommunicationem incidat.

Prima in ordine ex referuatis Summo Pontifici est ea, quæ fertur in percurrens Clericorum, quæ habetur in cap. Si quis suadente diabolo. 17. quæstio. 6. sub his verbis:

Si quis suadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum iniecerit, anathematis vinculo subiaceat; & nullus Episcoporum illum presumat absolueri, (nisi mortis urgente periculo) donec Apostolico conspectui presentetur, & eius mandatum suscipiat.

Hæc Innocentius Papa II. Idem habetur in cap. Cum illorum, cap. De Monialibus, & c. veniens, de sentent. excommun.

- 2 Primo, Materia huius Canonis est Sacrilegiû, quo manus violenta in Clericum iniicitur; Et quoad personas est vniuersalis; quoad actiones verò, vna est principalis, iniuriam; manus violentas in Clericum suadente diabolo iniicere. Accessoria sunt, mandare, dare consiliû, auxiliû, vel fauorem ad huiusmodi violentam manuum iniectiõnem, vt ex alijs Canonibus habetur, cap. sicut dignum de homicid. cap. Mulieres, & c. Quantæ, de sent. excom. & Caiet. verbo, excommunicatio, c. 10. Navar. in Man. capit. 27. num. 51. vers. Tertio, & communi sententia DD. vnde tam viri, quàm femine, tam senes, quàm iuuenes, & denique omnes habentes iudicium ad peccatum mortale committendum, aliquem actuum prædictorum committentes, hanc censuram incurunt, ex glof. in d. cap. si quis suadente, in verbo, si quis, 17. q. 4. & faciunt cap. 1. & cap. Mulieres, & cap. De Monialibus, & c. cum illorum, de sentent. excom. Sebast. Medices, par. 2. summe, tit. 9. quæst. 78. nu. 39. Dixi, Habentes iudicium ad peccatum mortale committendum, quia excommunicatio maior non nisi ob peccatum mortale incurritur, arg. c. Nemo, 1. q. 3. Palud. 4. d. 18. q. 1. ar. 2. concl. 2. Navar. in Manual. c. 17. nu. 9. & 76. Sebast. Medices vbi supra, & hoc significat dictio illa, *Suadente diabolo*, vt latius infra dicitur.

Secundo, appellatione Clericorum intelliguntur omnes constituti in alicuius ordinis gradu, etiam in prima tonsura, argum. cap. Cleros, distinctio. 21. & cap. cum contingat de etat. & qualit. & communis DD. & Cosmus Philarchus lib. 3. de officio Sacerdotis, cap. 33. & Joseph Angles in florib. 4. Sentent. in questione de excommunicatione, artic. 5. difficul. 1. Sebast. Medices vbi supra. Immo etiam, & Clericus coniugatus cum vna, & virgine, non bigamus incedens in habitu Clericali, & tonsura, arg. capit. vnie. de Cleric. coniug. lib. 6. talis enim vtroque privilegio, & Fori, & Canonis gaudet, modo ijs qualitatibus affectus sit, eaque obseruet, quæ diximus, & quæ Cone. Trident. sess. 23. de reform. cap. 6. requirit scilicet, vt *seruitio alienius Ecclesiæ deputatus sit ab Episcopo, & eidem Ecclesiæ inseruiat, vel ministret, & Clericali habitu, & tonsura vtriusque.* Item Clericus coniugatus non bigamus, dimittens habitum & tonsuram, & postea reassumens eam, isto gaudet privilegio, quia iusta penitentia nemini est auferenda, sic S. Anton. 3. par. tit. 25. c. 1. & Syluest. verbo, excommunicatio. 6. num. 4. & citant alios.

Item Per Monachum intelliguntur omnes professi, vt professæ in religione approbata, etiam nouitij, etiam con-